

Uppföljning av barn och unga i samhällsvård 2025

Inledning

Sedan 2006 har Malmö stad årligen följt upp barn placerade i familjehem. Arbetet har successivt utvecklats, och sedan 2021 omfattar den årliga uppföljningen även barn och unga i samtliga former av samhällsvård. Förvaltningen följer kontinuerligt upp varje barns vård och utveckling genom regelbunden kontakt med barnet, familjehemmet eller vårdgivaren. Barnets skolgång följs också upp genom dialog med den aktuella skolan.

Förvaltningen har inte något enhetligt system att följa upp placerade barns vård och utveckling på gruppnivå. Förvaltningen har inte heller tillgång till digitala system som stödjer den sortens uppföljning. Som en del i kvalitets- och utvecklingsarbetet genomför förvaltningen egenkontroller som bidrar till att ge en övergripande bild av de placerade barnens vård. Några av egenkontrollerna beskrivs i denna rapport.

Syftet med denna rapport är att ge en samlad bild av förvaltningens uppföljningsarbete med samhällsvården av barn och unga.

Barn och unga i samhällsvård

Barn och unga som behöver vård utanför det egna hemmet kan tas emot i familjehem, jourhem, stödboende eller hem för vård eller boende (HVB). De särskilda ungdomshemmen vid Statens institutionsstyrelse är en form av HVB. Placeringar utanför det egna hemmet kan vara frivilliga med stöd av socialtjänstlagen (2025:400), SoL, eller med stöd av lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, LVU. För placering med stöd av LVU krävs att förutsättningarna för vård enligt lagen är uppfyllda och att samtycke till vård saknas. Med barn avses personer som är under arton år, och med unga avses personer som är 18–20 år.

Sedan 2024 finns bestämmelser om skyddat boende. Om en våldsutsatt vårdnadshavare beviljas placering på ett skyddat boende ska socialtjänsten göra individuella bedömningar om medföljande barn ska placeras tillsammans med vårdnadshavaren.

När det finns samtycke från båda vårdnadshavarna beviljas barnet insatsen med stöd av SoL. Saknas samtycke från den vårdnadshavare som barnet inte placeras tillsammans med behöver socialnämnden ansöka hos förvaltningsrätten om att bevilja barnet en insats med stöd av lagen om placering av barn på skyddat boende (LBSB). Beslut om en sådan insats kan även fattas omedelbart av socialnämnden och underställas förvaltningsrätten.

I likhet med andra placeringsformer utanför hemmet har barn som placeras i skyddat boende rätt till hälsoundersökning. Likaså har barnen rätt till skolgång.

Antal barn och unga i samhällsvård

2025 har drygt 1750 barn och unga varit placerade utanför sitt hem. Det är något fler än 2023 och 2024. Ökningen beror framför allt på den nya placeringsformen och lagen om placering av barn på skyddat boende som tillkom 2024. Samma barn kan ha haft olika placeringsformer under året. Liksom tidigare år har fler pojkar än flickor varit placerade utanför sitt hem 2025.

Jourhemsplaceringar

302 barn hade en jourhemsplacering 2025 vilket var några fler än föregående år. Något fler flickor har varit placerade i jourhem jämfört med pojkar. Majoriteten av de barn och unga som varit jourhemsplacerade har varit i åldern 0–12 år.

Familjehemsplaceringar

Under 2025 har 523 barn och unga i åldrarna 0 – 20 år haft en pågående placering i familjehem vilket är några fler än 2024 då det var strax under 500 barn och unga. Samma individ kan finnas i SoL-kategorin och LVU-kategorin under samma år om placeringen bytt lagrum under placeringstiden. Något fler pojkar än flickor har varit placerade i familjehem. Andelen barn som har varit placerade med stöd av LVU jämfört med stöd av SoL var högre 2025 liksom föregående år.

Institutionsplaceringar

Under 2025 har 670 barn och unga 0–20 år haft en pågående placering på institution, både interna och externa. 2024 var det 630 barn och unga. Samma individ kan finnas i SoL-kategorin och LVU-kategorin under samma år om placeringen har bytt lagrum under placeringstiden. Knappt 40 procent av de placerade har varit flickor. Könsfördelningen har jämnats ut något under de senaste åren på det sättet att andelen flickor har blivit fler.

Placeringar i stödboende

Under 2025 har 280 barn och unga haft en placering i stödboende. Föregående år var det drygt 250 barn och unga.

År 2025 var 53 procent av de som placerades i stödboende flickor och unga kvinnor. Även föregående år var en större andel flickor. Att flickor är i majoritet markerar ett trendbrott, då det tidigare år varit vanligare att pojkar placerats i stödboende.

25 av de som varit placerade i stödboende har varit under 18 år, övriga har varit mellan 18–20 år.

Placeringar i skyddat boende

Under 2025 hade 260 barn en placering i skyddat boende, jämfört med 157 barn under 2024. Placeringsformen infördes i april 2024 så statistiken är därför inte jämförbar. Placeringarna var jämnt fördelade mellan stöd enligt SoL och stöd enligt LBSB. Den största andelen av barnen, 81 procent, var i åldern 0–12 år, och könsfördelningen var jämn.

Omvärld

Flera statliga utredningar pågår som berör området placerade barn, under året har även ett par betänkanden presenterats. Malmö stad och arbetsmarknads- och socialnämnden har yttrat sig, bland annat över förslagen i *Hem för barn och unga För en trygg, säker och meningsfull vård (SOU 2025:84)*¹ Utredningen föreslår att en ny placeringsform ska införas, hem för barn och unga. Hemmen ska delas in i tre kategorier för att bättre kunna tillgodose barn och ungas individuella vårdbehov. En ny lag föreslås, *lagen med särskilda bestämmelser för vård vid hem för barn och unga*. Denna lag ska innehålla bestämmelser om vilka befogenheter socialnämnden och föreståndaren för verksamheten kan fatta beslut om.

Under året har utbildningskraven för personal vid HVB skärpts. Personal ska ha minst en tvåårig eftergymnasial utbildning som ska vara inriktad mot socialt arbete, socialpedagogik, beteendevetenskap eller annat relevant ämnesområde.

En utredning om stärkt statlig styrning och stöd inom den sociala barn och ungdomsvården pågår. Utredaren ska nästa år b la lämna förslag på en nationell stödfunktion för placeringar av barn och unga (Dir 2025:74)

Regeringen har tillsatt en nationell samordnare för den sociala barn och ungdomsvården. Bland förslagen som presenterades i mitten av januari ingår bland annat en stärkt statlig styrning och stöd i den sociala barn- och ungdomsvården. Enligt förslaget bör staten ta ett större ansvar för att stödja kommunerna i vården av samhällsplacerade barn- och unga. Exempelvis föreslås att en statlig myndighet ska samla övergripande familjehemsfrågor, såsom rekrytering, utbildning, handledning och uppföljning.

Förslagen kommer att analyseras och beredas vidare i Regeringskansliet.

Interna HVB och stödboenden

Nämndens arbete med effektivisering inom individ- och familjeomsorgen inriktar sig på att ställa om i verksamheten för att öka antalet insatser i egen regi, både öppenvård och dygnsvård. Nämnden arbetar också för att ha fler och

¹ ASN-2025-12146

flexibla insatser i hela vårdkedjan för att förbättra effekten av vården och öka kostnadseffektiviteten i verksamheten.

Nämnden driver fem HVB. Ett HVB tar emot barn i åldrarna 0–12 år som placeras tillsammans med sina föräldrar för utredning och behandling. Två HVB tar emot barn och unga i åldrarna 13–20 år som på grund av omständigheter i deras hemmiljö inte kan bo hemma. Ett HVB tar emot barn och unga som behöver skydd och stöd på grund av hedersproblematik och ett HVB har målgruppen ensamkommande barn. Eftersom det inte kommit så många ensamkommande barn har HVB:t även tagit emot ungdomar som inte är ensamkommande.

Under 2025 har två akutplatser inrättats vid ett av nämndens HVB. Platserna är ständigt belagda, vilket visar på ett tydligt behov av att utöka kapaciteten. Inskrivning kan ske dygnet runt, och förfrågningar kommer ofta från social jour.

Nämnden driver två stödboenden med vardera 84 lägenheter. Stödboende är en placeringsform för barn och unga i åldern 16–20 år som bedöms kunna bo i ett eget boende med anpassat stöd. Ungdomarna får stöd och tillsyn flera gånger i veckan utifrån individuella behov.

Verksamheten Klivet är en intensiv öppenvårdsinsats för ungdomar med psykisk ohälsa. Insatsen kombineras ofta med en placering på HVB eller stödboende som en förstärkt och individanpassad insats.

Personalen vid nämndens HVB och stödboenden har tillgång till en resurspsykolog från BUP som handleder och utbildar personal. Psykologen är också en viktig länk med befintliga barn- och vuxenpsykiatriska kontakter.

Verksamheterna använder dokumentationssystemet Journal Digital för att genomföra effektskattningar. Genom dessa skattningar kan både ungdomar och personal följa utveckling och förändring över tid. Analysen av insamlade effektskattningar har ännu inte påbörjats. Personalen kommer att genomgå utbildning i FIT (Feedback Informed Treatment), ett verktyg som gör det möjligt för ungdomarna att själva skatta och följa sin utveckling.

Under året har kraven på utbildning för HVB-personal skärpts för att höja kvaliteten i verksamheten. Majoriteten av personalen vid nämndens HVB har den formella kompetens som krävs. Verksamheten kommer att påbörja en kartläggning av personal som inte har rätt utbildning och därefter ta fram en plan tillsammans med HR-avdelningen.

Placerade barns skolgång

Barn och unga som har vuxit upp i samhällsvård löper flera gånger större risk än andra att i vuxen ålder drabbas av hälsorelaterade och psykosociala problem. Forskning visar att en av de starkaste skyddsfaktorerna mot en sådan utveckling

är att barnet har haft en bra skolgång. Det motverkar både framtida ohälsa, missbruk och kriminalitet och ökar chansen att komma in på arbetsmarknaden.²

Under 2023 var endast 47 procent av alla placerade barn och unga i åldern 17 år behöriga till gymnasiet, jämfört med 84 procent av icke-placerade i samma ålder

Barn och unga i familjehem fullföljer grund- och gymnasieskola i lägre utsträckning än andra barn. De har också generellt sett lägre betyg, trots att de har samma förmågor som andra barn.³ Det kan finnas flera förklaringar till det. Många barn och unga som placeras har till exempel en historia av försummelse och vanvård innan placeringen, vilket påverkar uppväxten på olika sätt, bland annat skolgången. Oavsett skäl behöver socialtjänsten uppmärksamma och stödja barnens skolgång.

Ett av kommunfullmäktiges mål är en större andel elever ska fullfölja en gymnasieutbildning. Barnets måloppfyllelse är skolans ansvar medan socialtjänsten ska verka för att barnens behov tillgodoses och att förutsättningar finns för att främja en fungerande skolgång.

I Malmö sker samverkan kring familjehemsplacerade barns skolgång bland annat genom Skolfam som är en evidensbaserad insats och arbetsmodell för att stödja familjehemsplacerade barns skolgång. För barn och unga placerade på HVB och stödboende sker samverkan mellan socialtjänst, skola och institution i enlighet med förvaltningsgemensamma rutiner om samverkan för en obruten skolgång.

Förvaltningen följer löpande upp de enskilda barnens skolgång. Det görs genom kontakt med skolan och med familjehemmet eller personalen på institutionen där barnet vistas. Genom enskilda samtal med barnet får socialtjänsten reda på hur barnet själv ser på sin skolgång.

Gemensamt projekt för obruten skolgång

Projektet *Hållbara övergångar för unga i riskzonen* är ett treårigt projekt medfinansierat av Europeiska socialfonden som startade 2023. Projektets syfte är att genom strukturerade samverkans- och arbetsformer ge ungdomar stöd vid kritiska övergångar i skolgången. Syftet är att alla Malmöungdomar ska ha förutsättningar att påbörja och fullfölja gymnasiet. Projektet är ett samarbete mellan grundskoleförvaltningen, gymnasie- och vuxenutbildningsförvaltningen och ASF och det finansieras genom medel från Europeiska socialfonden, ESF.

I delprojektet Framsikt erbjuds ungdomar som är placerade på HVB eller SiS vägledning av en studie- och yrkesvägledare som är knuten till projektet. Syftet är att övergången till skola, arbete eller praktik ska bli så smidig som möjligt, oavsett om ungdomen ska flytta tillbaka hem, till annat HVB eller stödboende. Att ungdomen är motiverad och att det finns en ordnad skolgång är två viktiga

² Berlin, M., Vinnerljung, B. & Hjern, A. (2011)

³ Lägesrapport 2025 IFO Socialstyrelsen

framgångsfaktorer för att ungdomen inte ska falla tillbaka i kriminalitet eller annat destruktivt beteende.

Inom ramen för projektet har en ny funktion inrättats; skolsamordnare. Skolsamordnaren har kunskap om lagar och rättigheter inom skolans område och samordnar skolfrågor under hela placeringstiden samt har en rådgivande roll hos socialtjänsten. Syftet med skolsamordnaren är att säkerställa snabb skolstart och anpassad skolgång vid placering och hemflytt från placering.

Handläggarnätverket

Handläggarnätverket är ett viktigt forum för samverkans som rör placerade barn. Det består av medarbetare från grundskoleförvaltningens placeringsenhet och från ASF. Syftet med nätverket är att samverka kring barn och unga som byter skola vid placering utanför hemmet.

Egenkontroller

Flera egenkontroller som genomförts under året har avsett att följa upp kvaliteten kring barn och unga som är placerade utanför hemmet. Några av dessa egenkontroller beskrivs nedan.

Uppföljning av unga som varit placerade på stödboende under 2024

Syftet med egenkontrollen har varit att:

- Ta fram kunskapsunderlag för fortsatt planering av verksamheten.
- Fördjupa förståelsen för målgruppens behov och orsaker till placering.
- Identifiera faktorer som påverkar avbrott, långvariga placeringar och val mellan intern och extern placering.

Majoriteten av barnen och de unga hade tidigare placering innan stödboende. Cirka hälften behövde kompletterande insatser utöver stödboendet. Egenkontrollen har inte kunnat svara på varför intern eller extern placering hade valts.

Följsamhet till Rutin avtal vid extern vård

IFO Avtalsgrupp har till ansvar att kvalitetssäkra och skicka samt ta emot avtal kring vårdplaceringar och insatser. Processen finns beskriven i rutinen *Rutin avtal vid extern vård*.

Egenkontrollen har syftat till att se över att alla steg i processen följs och om det behövs förtydliganden eller förändringar. Resultaten har lett fram till åtgärder för att stärka kvaliteten och enhetligheten i avtalshanteringen. Bland annat genom gemensamma dokumentationsrutiner och uppdaterade avtalsmallar i linje med juridiska krav. Vidare har rutiner och ansvar klargjorts genom genomgångar om korrekt och uppdaterad leverantörsinformation.

Granskning av dokumentation av barnets bästa vid överväganden

Granskning av ett enskilt ärende i syfte att identifiera eventuella förbättringsområden.

Egenkontrollen har syftat till att säkerställa att myndighetens överväganden och bedömningar dokumenterats. Verksamheten har regelbundet genomfört överväganden enligt lagkrav. Beslut och bedömningar har påverkats av att det finns en pågående process hos Migrationsverket.

Barnets bästa har dokumenterats tydligt i samband med vårdens upphörande. I andra överväganden har inte barnets bästa framgått med samma tydlighet.

Föreslagna åtgärder är kunskapshöjande insatser samt fortsatt arbete med att tydligare dokumentera barnets bästa i beslutsunderlag samt överväganden.

Granskning av uppföljningsmöten

Under året har familjehemsvården genomfört en egenkontroll av uppföljningsmöten. Granskningen har fokuserat på hur många uppföljningsmöten med barnen som har genomförts fysiskt respektive digitalt, samt i vilken utsträckning vårdnadshavarna har deltagit.

Kontrollen har också omfattat i vilken utsträckning handledningsmöten med familjehemmen har varit fysiska eller digitala.

Sammanställningen och analysen av egenkontrollen har ännu inte färdigställts.

Granskning av umgängesbegränsningar

Umgängesbegränsning innebär att socialnämnden beslutar att begränsa eller helt stoppa kontakten mellan föräldrar och barn. Detta görs när socialnämnden bedömer att umgänget inte är förenligt med barnets bästa. Begränsningen kan vara tillfällig eller gälla under en längre tid, beroende på omständigheterna.

Egenkontrollen har gjorts utifrån ett antal områden och aspekter av barnets rättigheter som verksamheten har önskat förbättra efter JO:s inspektion 2022. Granskning omfattade bland annat:

- Dokumentation om barnet har kommit till tals.
- Bedömning av barnets ålder och mognad.
- Om rekvisit för umgängesbegränsning framgår i beslutsmotivering.

Egenkontrollen har visat på behov av att säkerställa att barn med kommunikationssvårigheter kommer till tals och att det i dokumentationen framgår att barn har delgetts beslut om umgängesbegränsning.

Granskning av vårdavtal genom uppföljning av månadsrapporter

Syftet med egenkontrollen har varit att granska hur vården bedrivs i relation till vårdplan och genomförandeplan samt att säkerställa att den unge får vård som motsvarar både avtalade villkor och det individuellt bedömda behovet.

Egenkontrollen har visat att det finns brister i månadsrapporteringen, vilket medför att det blir otydligt hur vården bedrivs. Detta innebär både en rättssäkerhet och en osäkerhet kring huruvida uppdraget utförs i enlighet med avtal samt om den unge får den vård som motsvarar behovet.

För att åtgärda detta behöver personalen påminnas om vikten av att begära in månadsrapporter och ställa krav på mer utförlig rapportering av hur arbetet genomförs. Parallellt pågår ett arbete med att ta fram rutiner och stödmaterial för socialsekreterare avseende uppföljning av vård. Planeringen är att materialet ska vara färdig under första kvartalet 2026.

Uppföljning om barns rättigheter och behov av skydd tillgodoses på skyddat boende

Egenkontroll har genomförts varje månad genom systematisk granskning av dokumentation.

Egenkontrollen visar bland annat att barnens journaler oftast dokumenteras kontinuerligt och med fokus på barnets perspektiv. Genomförandeplaner görs i de flesta insatser, och alla barn får tillgång till skola/förskola samt stöd genom samverkan med socialtjänst. Vid kortare placeringar saknas ibland strukturerad uppföljning. Rutinerna bedöms dock i stort vara relevanta och ge goda förutsättningar för ett rättssäkert arbete.

Flera åtgärder är planerade. Bland annat kommer lathund för dokumentation att tas fram och rutiner förtydligas.

Brukarundersökning

Förvaltningen har under 2025 genomfört SKR:s nationella brukarundersökning. Enkäterna omfattar barn och unga som är placerade i interna HVB och stöd-boende samt barn som är placerade i familjehem och är över tolv år gamla. Barn och unga som varit placerade i externa HVB eller jourhem har inte omfattats av undersökningen.

Barnen och de unga har svarat på frågor om bland annat trygghet, trivsel och om de får det stöd de behöver. Majoriteten har svarat att de trivs och känner sig trygga. De får det stöd de behöver och de har svarat att det finns en vuxen i familjehemmet eller i boendet som de kan prata med om de behöver det.

Resultaten visar på en övergripande nivå att många är nöjda med kvaliteten i nämndens verksamheter, men då resultatet bryts ner kan skillnader identifieras.

För HVB visar brukarundersökningen att de största förbättringsbehoven är hjälpen att hålla kontakt med viktiga personer, till exempel familj och vänner samt samarbetet inom socialtjänsten:

Pojkar uppger sig vara mer nöjda än flickor på alla frågor.

För stödboende visar brukarundersökningen att de största förbättringsbehoven är stöd med läxor i boendet samt stöd för att ha en bra fritid.

Flickor är något mer nöjda med läxhjälp i boendet. På frågan om trygghet i boendet är andelen positiva svar är jämnt fördelat mellan flickor och pojkar.

För familjehem visar brukarundersökningen flest försämringar totalt, särskilt på frågorna om delaktighet och välmående

Flickorna är oftare nöjda. De har uppgett att de är mer nöjda än vad pojkarna är på 11 av 13 frågor.

Som ett komplement till SKR:s brukarundersökning har förvaltningen genomfört en brukarundersökning till familjehemsplacerade barn som är mellan sex och tolv år.

Barnen uppger att de alltid känner att deras barnsekreterare lyssna på dem. Brukarundersökningen visar ett förbättringsbehov av barnets kunskap om vem barnet ska ringa om det är något som är dåligt i familjehemmet.

Verksamheten använder resultatet från brukarundersökningarna som en del i sin verksamhetsutveckling.

Familjehemsvården

Familjehemsvården har genomfört egenkontroller baserade på enkätfrågor som handläggarna besvarat. Egenkontrollen omfattar flera områden och har en bred inriktning. De omfattar barn i familjehem och i jourhem samt omständigheter och orsaker till sammanbrott i vården.

Resultatet från egenkontrollerna utgör ett viktigt underlag för det fortsatta utvecklingsarbetet. Verksamheterna har i början av året fått sina resultat, nu följer analys och bedömning av eventuella åtgärder.

Förra årets egenkontroll hos familjehemsvården ledde till flera utvecklingsområden och åtgärder. Nedan följer några exempel

Stärka nätverksarbetet och öka nätverksplaceringar

Fler nätverksmöten redan under utredningen och en satsning på arbetssättet Signs of Safety med tillhörande metodstöd. Arbetet har också fördjupats via två nätverksinriktade enhetsdagar.

Minska risken för sammanbrott vid placeringar:

Påbörjade utbildningsinsatser i metoderna ICDP och Marte Meo som stöd i att stärka samspelet och undvika överbelastning i familjehem.

Öka kompetens och närvaro i utbildningsprogram:

Grundutbildning erbjuds även på arabiska. Familjehemsavtal tydliggör obligatoriska tilläggsutbildningar.

Uppdragsundersökning familjehemmens nöjdhet med stöd

Familjehemsvården har gjort en egenkontroll där familjehemmens nöjdhet har undersökts. I enkäten till familjehemmet ställdes frågor om informationen inför uppdraget och inskolningen av barnet i familjehemmet samt om nöjdhet med utbildningar, handledning och stöd. Svaren om stöd och utbildningsbehov kommer att vara ett underlag inför planering av årets utbildningar.

Skolfam och Förfam

Samverkan kring familjehemsplacerade barns skolgång sker bland annat genom Skolfam som är en evidensbaserad insats för att stödja familjehemsplacerade barns skolgång. Insatsen syftar till att ge familjehemsplacerade barn det stöd de behöver för att fullfölja grundskolan med gymnasiebehörighet.

Malmö är tillsammans med ett par andra kommuner först med att arbeta med Förfam. Förfam innebär att familjehemsplacerade förskolebarn får pedagogiska insatser i ett tidigt skede i syfte att nå bästa effekt och för att förebygga framtida problem i skolan.

Under 2025 har Förfam utvecklats vidare som insats för yngre familjehemsplacerade barn, med fokus på kartläggningsverktyg, barns delaktighet och samarbete med förskolan. Nio barn har fått insatsen och allt fler socialsekreterare efterfrågar den, vilket lett till en växande kö. Tidiga utvärderingar visar att starkt stöd till familjehemmen, bättre förståelse hos förskolan ger tryggare övergångar till förskoleklass.

Arbetet kring flerspråkiga barn har resulterat i nya rutiner för att tydliggöra språkbakgrund och stärka kunskap om svenska som andraspråk. Det har också blivit tydligt att många barn tappar modersmålet, vilket spridits till familjehemsverksamheterna.

Skolfam har fortsatt växa, med 170 barn aktuella i november och ökande köer. En egenkontroll har gjorts genom frågor till barn, familjehemsföräldrar och skolor. Enkätsvaren visar att de flesta barn trivs och får stöd, samtidigt som en del uttrycker att de vill "vara vanliga barn". Familjehemsföräldrar och skolor uttrycker stort värde av Skolfams samordning och kartläggningar.